

SODBA KRAČUN ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO

SVET EVROPE

EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

TRETJA SEKCIJA

(Pritožba št. 18831/02)

SODBA

STRASBOURG

30. november 2006

Ta sodba bo postala dokončna pod pogoji iz drugega odstavka 44. člena Konvencije. Mogoče je, da bo na njej opravljena uredniška redakcija.

V zadevi Kračun proti Republiki Sloveniji
je Evropsko sodišče za človekove pravice (tretja sekcija) v senatu, ki so ga sestavljali:

gospod J. Hedigan, predsednik senata,

gospod B.M. Zupančič,

gospod C. Bîrsan,

gospa A. Gyulumyan,

gospod E. Myjer,

gospod David Thór Björgvinsson,

gospa I. Berro-Lefevre, sodniki,

in gospod V. Berger, sodni tajnik,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 9. novembra 2006

izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 18831/02) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) 21. novembra 2000 vložil avstrijski državljani gospod Davorin Kračun (v nadaljevanju: pritožnik).

2. Pritožnika je zastopala gospa J. Jazbinšek Goričan, odvetnica iz Celja. Slovensko vlado (v nadaljevanju: Vlada) je zastopal njen zastopnik gospod L. Bembič, generalni državni pravobranilec.

3. Pritožnik je na podlagi prvega odstavka 6. člena Konvencije zatrjeval, da je bilo trajanje postopka pred domačim sodiščem, v katerem je bil udeležen kot stranka, predolgo. Navajal je tudi pomanjkanje učinkovitega domačega pravnega sredstva v zvezi s predolгим trajanjem sodnega postopka (13. člen Konvencije).

4. 13. septembra 2005 je Sodišče odločilo, da o pritožbi glede dolgega trajanja postopka in glede pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi s tem obvesti Vlado. V skladu s tretjim odstavkom 29. člena Konvencije je odločilo, da hkrati odloči o dopustnosti pritožbe in o utemeljenosti zadeve.

5. Z dopisom s 6. oktobra 2005 je avstrijska vlada obvestila Sodišče, da ne želi posredovati v postopku.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

6. Pritožnik je bil rojen leta 1928 in živi na Dunaju (Avstrija).

7. Dne 19. avgusta 1949 je Okrajno sodišče v Slovenski Bistrici v kazenskem postopku obsodilo pritožnikovega očeta in odredilo zaplembo njegovega premoženja v korist države.

Dne 25. junija 1991 je Slovenija razglasila neodvisnost.

Dne 16. septembra 1991 je javni tožilec na Vrhovno sodišče vložil zahtevo za varstvo zakonitosti in predlagal spremembo sodbe iz leta 1949.

Dne 11. novembra 1991 je Vrhovno sodišče ugodilo zahtevi in razveljavilo obsodbo.

8. Dne 22. januarja 1992, po sodbi Vrhovnega sodišča, so pritožnik, njegova mati in bratje ter sestre (v nadaljevanju: predlagatelji) sprožili postopek pri Temelnjem sodišču v Mariboru, Enoti v Slovenski Bistrici proti Občini Slovenske Konjice in dvema podjetjema ter zahtevali vrnitev premičnega in nepremičnega premoženja, zaplenjenega v korist države po sodbi iz leta 1949.

9. Dne 27. oktobra 1993 je sodišče izdalo delni sklep, s katerim je delno ugodilo zahtevku predlagateljev. Sodišče je na podlagi tega sklepa 20. januarja 1994 odredilo, da se v zemljiški knjigi vknjiži lastninska pravica na vrnjenem premoženju v korist predlagateljev.

10. Dne 28. junija 1994 je za Slovenijo začela veljati Konvencija.

11. Dne 29. novembra 1994 so predlagatelji vložili pripravljalno vlogo.

12. Dne 1. januarja 1995 je po reformi slovenskega sodnega sistema pristojnost v obravnavani zadevi pridobilo Okrajno sodišče v Slovenski Bistrici.

13. Dne 23. februarja 1995 je sodišče opravilo obravnavo, predlagatelji pa so spremenili svoj zahtevek in zahtevali vrnitev dela premoženja tudi od na novo ustanovljenih občin Zreče in Vitanje.

14. Dne 24. oktobra 1995 so predlagatelji vložili pripravljalno vlogo.

15. Dne 6. novembra 1995 so predlagatelji vložili pripravljalno vlogo in spremenili zahtevek. Kot dodatnega nasprotnega udeleženca so navedli Republiko Slovenijo.

16. Dne 11. decembra 1995 je sodišče opravilo obravnavo, stranke pa so se v delu zadeve poravnale.

17. Dne 14. novembra 1995, 12. decembra 1996, 16. junija 1998 in 9. marca 1999 so predlagatelji vložili nadzorstveno pritožbo zaradi predolgega trajanja postopka.

18. Dne 27. junija 1996 so pritožniki (pravilno: predlagatelji) vložil pripravljalno vlogo in zahtevali od Republike Slovenije odškodnino za premoženje, ki se ga ne

da vrniti v naravi.

19. Dne 7. maja 1999 so predlagatelji delno umaknili svoj zahtevek.

20. Dne 22. junija 1999 je sodišče opravilo obravnavo in združilo postopek z drugim postopkom med istimi strankami. Sodišče je od predlagateljev zahtevalo, naj dostavijo dokumentacijo v zvezi z zahtevanim premoženjem in njegovim lastništvom.

21. Dne 16. julija in 23. novembra 1999 so predlagatelji vložili pripravljalni vlogi in spremenili zahtevek, tako da so zahtevali vrnitev premoženja in odškodnino od Občine Zreče in Republike Slovenije.

22. Dne 30. novembra 1999 je sodišče opravilo obravnavo in določilo sodna izvedenca za področje gradbeništva in kmetijstva.

23. Dne 7. januarja 2000 so predlagatelji predložili seznam zahtevanega premoženja v času zaplembe.

24. Dne 23. februarja 2000 je izvedenec za področje gradbeništva predložil svoje mnenje, 20. septembra 2000 pa je storil to tudi izvedenec za področje kmetijstva. Na zahtevo predlagateljev je sodišče od obeh izvedencev zahtevalo dopolnitev mnenja.

25. Dne 24. aprila 2001 je sodišče opravilo obravnavo.

26. Dne 18. februarja 2002 je izvedenec za področje gradbeništva predložil dodatno mnenje. Ker je določeni izvedenec za področje kmetijstva umrl, je sodišče določilo novega izvedenca, ki je mnenje predložil 26. marca 2002.

27. Dne 23. aprila 2002 je sodišče opravilo obravnavo. Javno tožilstvo (pravilno: Državno pravobranilstvo), ki je v zadevi zastopalo nasprotne udeležence, je pripoznalo zahtevek po temelju.

28. Obravnava, razpisana za 11. junij 2002, je bila preklicana na prošnjo pritožnika.

29. Dne 27. junija 2002 je sodišče opravilo obravnavo, ki je bila preložena na prošnjo nasprotnih udeležencev. Predlagatelji so opredelili svoj zahtevek glede višine in oblike vrnitve zahtevanega premoženja.

30. Dne 16. septembra 2002 so predlagatelji, po tem ko so prejeli pripombe nasprotnih udeležencev, vložili pripravljalno vlogo.

31. Dne 17. septembra 2002 je sodišče opravilo obravnavo in ugodilo predlogu predlagateljev za izločitev iz postopka za en zahtevek, ki se je nanašal na eno od zemljišč.

32. Dne 3. oktobra 2002 je sodišče izdalo pisno sodbo (pravilno: sklep), s katero je Republiki Sloveniji naložilo plačilo odškodnine v korist predlagateljev v znesku 109.636.373,70 tolarjev (približno 457.500 eurov). Ta sklep je postal pravnomočen 25. oktobra 2002.

33. Postopek v zvezi z izločenim zahtevkom se je nadaljeval pod drugo opravilno številko. Sodišče je razpisalo več obravnav, ki so vse bile preklicane na predlog strank, ki so želele doseči izvensodno poravnavo. Vendar pa do poravnave ni prišlo.

34. Dne 26. septembra 2003 so predlagatelji vložili pripravljalno vlogo.

35. Dne 28. septembra 2004 je sodišče opravilo obravnavo in se odločilo, da

določilo sodnega izvedenca za področje geodezije. Izvedenca je določilo dva dni kasneje.

36. Dne 22. oktobra 2004 je sodišče opravilo obravnavo.

37. Dne 21. januarja 2005 je sodišče določilo sodno izvedenko za področje urbanizma. Izvedenka je predložila svoje mnenje 9. maja 2005.

38. Dne 26. septembra 2005 so predlagatelji vložili pripravljalno vlogo in v njej specificirali svoj zahtevek.

39. Dne 29. novembra 2005 je sodišče opravilo obravnavo in zaslišalo izvedenca. Sodišče je delno ugodilo zahtevku in naložilo nasprotnim udeležencem plačilo odškodnine. Sklep je bil predlagateljem vročen 23. decembra 2005.

40. V neugotovljenem času so se predlagatelji pritožili na Višje sodišče v Mariboru. Postopek še ni končan.

41. V neugotovljenem času je pritožnik sprožil postopek pri Okrožnem sodišču na Ptuj proti Republiki Sloveniji in zahteval odškodnino zaradi izgubljenega dobička, ker zaradi zaplembe ni mogel uporabljati premoženja. Postopek še ni končan.

II. ZADEVNO DOMAČE PRAVO IN SODNA PRAKSA

42. Spremenjeni 145. člen Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij iz leta 1978 (Uradni list RS, št. 17/78 in 8/90) določa, da se po razveljavljeni kazni zaplembe premoženja zaplenjeno premoženje vrne obsojencu oziroma njegovim dedičem.

43. 145. a člen je v zvezi z zahtevki za vrnitev zaplenjenega premoženja določil, da se glede oblik in obsega vračanja kot tudi glede omejitev pri vračanju in glede vrednotenja premoženja uporabljajo določbe Zakona o denacionalizaciji.

44. V skladu s 145. c členom smejo osebe, ki so upravičene zahtevati vrnitev premoženja po 145. a členu, zahtevati odškodnino iz naslova nemožnosti uporabe oziroma upravljanja premoženja in iz naslova izgubljenega dobička za čas od razveljavitve kazni zaplembe premoženja do pravnomočnosti sklepa o njegovi vrnitvi.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA IN 13. ČLENA KONVENCIJE

45. Pritožnik se je pritožil zaradi nerazumno dolgega trajanja postopka. Skliceval se je na prvi odstavek 6. člena Konvencije, ki določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

46. Vsebinsko je pritožnik nadalje navajal, da pravna sredstva, ki so v Sloveniji na voljo glede nerazumno dolgih sodnih postopkov, niso učinkovita. 13. člen Konvencije določa:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Dopustnost

47. Vlada se je sklicevala na to, da niso bila izčrpana domača pravna sredstva.

48. Pritožnik je izpodbijal to navedbo in trdil, da domača pravna sredstva niso učinkovita.

49. Sodišče ugotavlja, da je obravnavana pritožba podobna zadevam Belinger in Lukenda (Belinger proti Sloveniji (odl.), št. 42320/98, 2. oktober 2001, in Lukenda proti Sloveniji, št. 23032/02, 6. oktober 2005). V teh zadevah je Sodišče zavrnilo ugovor Vlade o neizčrpanju domačih pravnih sredstev, saj je ugotovilo, da pravna sredstva, ki jih je pritožnik imel na voljo, niso bila učinkovita. Sodišče opozarja na ugotovitve v zadevi Lukenda, da predstavlja kršitev pravice do sojenja v razumnem roku sistemski problem, ki izhaja iz neustrezne zakonodaje in neučinkovitega delovanja sodnega sistema.

50. Kar zadeva obravnavano zadevo, Sodišče ugotavlja, da Vlada ni predložila nobenih prepričljivih dokazov, zaradi katerih bi moralo Sodišče to zadevo obravnavati drugače od uveljavljene sodne prakse.

51. Sodišče nadalje ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Prav tako ni nedopustna iz katerih koli drugih razlogov. Zato je pritožbo razglasilo za dopustno.

B. Utemeljenost zadeve

1. Prvi odstavek 6. člena

52. Vlada je kot prvo navajala, da se je obdobje, ki ga je treba upoštevati, začelo 28. junija 1994, na dan, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija. Glede zaključka upoštevne obdobja je Vlada poudarjala, da je bilo o glavnini pritožnikovih zahtevkov odločeno 25. oktobra 2002 in da se postopek, ki še teče, nanaša zgolj na eno zemljišče.

53. Nadalje je Vlada zatrjevala, da je bil obravnavani postopek izredno zapleten, saj je zadeval premoženje velikega obsega, ki ga kot celote ni bilo mogoče vrniti v naravi. Ocenitev vrednosti premoženja in določitev zavezanca za vrnitev določenih delov premoženja je bila zelo zapletena. Zato ravnanja sodišča prve stopnje, ki je zadevo vodilo v skladu s svojimi pristojnostmi in je med postopkom izdalo več sklepov o vrnitvi premoženja, ni mogoče šteti kot počasnega.

54. Končno je Vlada trdila, da je pritožnik znatno pripomogel k zamudnemu postopku z vložitvijo nespecificiranih zahtevkov, ki jih je kasneje dopolnjeval. Šele 7. januarja 2000 je skupaj z drugimi predlagatelji predložil popoln seznam zahtevanega premoženja in njegov status v času zaplembe. Zahtevka glede obsega in oblike vrnitve pa ni bil podal vse do 27. junija 2002. Ker je šlo za odločitev, ki je bila za pritožnika znatnega pomena, bi bil ta moral izvrševati svoje pravice bolj

zavzeto.

55. Pritožnik se je strinjal, da je bil postopek delno zapleten. Vendar pa so se udeleženci v postopku uspeli dogovoriti glede večine svojih nasprotujočih si stališč v zvezi s postopkom brez pomoči sodišča. Pritožnik je končno tudi poudaril, da postopek še ni končan. Sodišče je sicer izločilo zahtevek v zvezi z enim zemljiščem, vendar pa se ta zahtevek nanaša na isti postopek.

56. Postopek v obravnavani zadevi se je začel pred 28. junijem 1994, torej pred dnem, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija. V zvezi s svojo pristojnostjo *ratione temporis* lahko sodišče upošteva samo čas, ki je pretekel od tega dne dalje, čeprav upošteva stanje postopka pred domačimi sodišči na ta dan (gl., na primer, *Belinger*, naveden zgoraj, in *Kudła proti Poljski* [GC], št. 30210/96, odstavek 123, ESČP 2000-XI). Tako se je obdobje, ki ga je treba upoštevati, začelo 28. junija 1994, na dan, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija.

57. Sodišče ugotavlja, da je bilo o večini pritožnikovih zahtevkov odloženo do 25. oktobra 2002. O enem zahtevku iz obravnavanega postopka pa vendarle še ni odloženo. Zato se upošteveno obdobje še ni končalo. Tako je trajalo več kot dvanajst let in tri mesece na dveh stopnjah sojenja.

58. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumnost trajanja postopka ocenjevati glede na okoliščine zadeve in ob upoštevanju naslednjih meril: zapletenosti zadeve, ravnanja pritožnika in vpletenih oblasti ter presoje, kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnika (gl. med drugim *Frydlender proti Franciji* [GC], št. 30979/96, odstavek 43, ESČP 2000-VII).

59. Sodišče ob upoštevanju vrste postopka, znatnega obsega zahtevanega premoženja, števila nasprotnih udeležencev v postopku in njihovega negotovega položaja, in števila določenih izvedencev, s katerimi se je ugotavljalo dejstva v postopku, ocenjuje, da je bil zadevni postopek delno zapleten. Upošteva, da je bilo to, kar je bilo v domačem postopku sporno, pomembno za pritožnika, Sodišče meni, da so pritožnikove številne spremembe zahtevkov zadevo še bolj zapletle. Vendar pa Vlada ni uspela priskrbeti nikakršnega pojasnila za zamude v postopku, med drugim za obdobje več kot treh let in šestih mesecev, ki je minilo med dvema narokoma.

60. Po proučitvi vsega predloženega gradiva in v skladu s sodno prakso Sodišče ocenjuje, da je bilo trajanje postopka v obravnavani zadevi predolgo in ni izpolnilo zahteve po sojenju v razumnem roku.

Prišlo je torej do kršitve prvega odstavka 6. člena.

2. 13. člen

61. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen Konvencije zahteva, da se zagotovi učinkovito pravno sredstvo pred domačimi oblastmi za zatrjevano kršitev zahteve po sojenju v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena (gl. *Kudła proti Poljski* [GC], št. 30210/96, odstavek 156, ESČP 2000-XI). Sodišče ugotavlja, da je ugovore in trditve, ki jih je predložila Vlada, zavrnilo v prejšnjih zadevah (gl. *Lukenda*, naveden zgoraj) in ne vidi razloga, da bi v obravnavani zadevi prišlo do drugačnega zaključka.

62. Zato Sodišče meni, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve 13. člena zaradi pomanjkanja pravnega sredstva v domačem pravu, s katerim bi pritožnik mogel pridobiti odločbo, na podlagi katere bi lahko uveljavljal svojo pravico do sojenja v razumnem roku, kot to določa prvi odstavek 6. člena.

II. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

63. 41. člen Konvencije določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

A. Premoženjska škoda

64. Pritožnik je zahteval 1.261.753 EUR (eurov) za premoženjsko škodo.

65. Vlada je zahtevku oporekala.

66. Sodišče ugotavlja, da lahko na podlagi 145. c člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij iz leta 1978 pritožnik zahteva odškodnino, ker ni mogel uporabljati oziroma upravljati premoženja in iz naslova izgubljenega dobička za čas od razveljavitve kazni zaplembe premoženja do pravnomočnosti sklepa o njegovi vrnitvi.

67. Sodišče ugotavlja, da je pritožnik očitno sprožil tak postopek pri Okrožnem sodišču na Ptuju in zahteval odškodnino iz naslova izgubljenega dobička. Ker ta postopek še ni končan, je pritožnikov zahtevek v tem delu preuranjen (gl. Sirc proti Sloveniji (odl.), št. 44580/98, 22. junij 2006).

B. Nepremoženjska škoda

68. Pritožnik je zahteval 15.000 EUR (eurov) za nepremoženjsko škodo.

69. Vlada je zahtevku oporekala.

70. Sodišče ocenjuje, da je pritožnik gotovo utrpel nepremoženjsko škodo. Po prostem preudarku mu po tej postavki Sodišče prisoja 9.600 EUR (eurov).

C. Stroški

71. Pritožnik je zahteval tudi približno 1.550 EUR (eurov) za stroške postopka pred Sodiščem.

72. Vlada je zahtevku oporekala po višini.

73. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. V obravnavani zadevi tako Sodišče ob upoštevanju podatkov, s katerimi razpolaga, in gornjih meril ocenjuje, da je pritožniku razumno prisoditi znesek 1.000 EUR (eurov) za stroške postopka pred Sodiščem.

D. Zamudne obresti

74. Sodišče ocenjuje, da je primerno, da se zamudne obresti obračunajo po mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. razglaša, da je pritožba dopustna;
2. razsoja, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije;
3. razsoja, da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije;
4. razsoja
 - a) da mora tožena država pritožniku v treh mesecih od dne, ko postane po drugem odstavku 44. člena Konvencije sodba dokončna, plačati 9.600 EUR (devet tisoč šeststo eurov) za nepremoženjsko škodo in 1.000 EUR (tisoč eurov) za stroške postopka, zvišano za morebitni davek;
 - b) da se po izteku navedenih treh mesecev do plačila obračunajo na navedene zneske linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke;
5. zavrne v preostalem delu pritožnikov zahtevek po pravičnem zadoščenju.

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 30. novembra 2006 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Vincent Berger John Hedigan
sodni tajnik predsednik senata